

MATRYCA LOGKI INTERWENCJI TERYTORIALNEGO PLANU SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO 2030

CEL GŁÓWNY: Sprawiedliwa i efektywna transformacja podregionów górniczych w kierunku zielonej, cyfrowej gospodarki, zapewniająca wysoką jakość życia mieszkańców w czystym środowisku.

Problem	Wyzwanie	Cel operacyjny	Kierunek działania
A OBSZAR GOSPODARKA			
<ul style="list-style-type: none"> – Niski udział środków przeznaczanych na działalność innowacyjną i badawczo-rozwojową – Niedostateczna rola Instytucji Otoczenia Biznesu w pełnieniu funkcji katalizatora postaw przedsiębiorczych – Niskie tempo wzrostu PKB – Słabnący potencjał gospodarczy regionu – Niedostateczny poziom współpracy uczelni i biznesu – Niedostateczny poziom inwestycji w B+R 	Budowa pozycji wiodącego ośrodka w obszarze innowacyjnego i wysokotechnologicznego przemysłu	A1 Innowacyjna i niskoemisyjna gospodarka podregionów górniczych	A1.1 Rozwój potencjału wysokich technologii oraz instytucji wspierających innowacyjność w kierunku neutralności klimatycznej
<ul style="list-style-type: none"> – Słabnący potencjał gospodarczy regionu – Duży udział podmiotów przemysłowych z sektora publicznego oraz tych zatrudniających co najmniej 250 pracowników w populacji przedsiębiorstw innowacyjnych. – Znaczący udział sektora wydobywczego w gospodarce regionu. – Niski poziom automatyzacji i cyfryzacji procesów produkcyjnych. – Duża liczba obiektów, na których składowane są odpady wydobywcze powodujące liczne zagrożenia środowiskowe, przy znikomym odsetku odpadów przekazywanych do dalszego wykorzystania – Niewystarczająca ilość dużych inwestycji – Dominujący obecnie model działalności gospodarczej oparty na liniowym procesie produkcji i konsumpcji 	Przekierowanie gospodarki podregionów górniczych na ścieżkę zielonego, zasobooszczędnego, energooszczędnego i cyfrowego wzrostu	A2 Zdywersyfikowana oraz zasobo- i energooszczędna gospodarka podregionów górniczych	A2.1 Wspieranie dywersyfikacji działalności firm z branży górniczej i okołogórniczej w tym cyfryzacja, automatyzacja i działania na rzecz GOZ
<ul style="list-style-type: none"> – Niski udział sektora usług w gospodarce – Niski udział roli start-up'ów w gospodarce regionu, w szczególności sprzyjających rozwojowi Przemysłu 4.0 – Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców regionu – Niedostateczny poziom rozwoju branż równoważących górnictwo 	Wzmocnienie potencjału lokalnej przedsiębiorczości i kreatywności na rzecz tworzenia alternatywnych miejsc pracy w podregionach górniczych	A3 Silna przedsiębiorczość podregionów górniczych	A3.1 Wsparcie tworzenia nowych firm oraz prowadzenia działalności gospodarczej
			A3.2 Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw zaliczanych do regionalnych specjalizacji technologicznych
			A3.3 Poprawa konkurencyjności mikro i małych przedsiębiorstw podlegających transformacji
			A3.4 Endogenny potencjał podregionów górniczych

			A3.5 Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej i promocja gospodarcza podregionów
B OBSZAR ŚRODOWISKO			
<ul style="list-style-type: none"> - Najbardziej zależny od węgla region w Polsce - Nieznaczny udział produkcji energii z OZE - Największy konsument węgla kamiennego w Polsce, także w gospodarstwach domowych - Produkcja energii w dużych przestarzałych blokach energetycznych opartych o węgiel - Występowanie niezagospodarowanych terenów przemysłowe - Znaczna ilość budynków niespełniających standardów energetycznych - Występujące ubóstwo energetyczne 	Zdynamizowanie transformacji energetycznej OZE w oparciu o potencjały, zasoby i inicjatywy podregionów górniczych	B1 Zbilansowana energetyka podregionów górniczych oparta o alternatywne źródła energii	B1.1 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii
			B1.2 Wsparcie na rzecz niskoemisyjnego i efektywnego energetycznie mieszkalnictwa i ograniczania ubóstwa energetycznego
<ul style="list-style-type: none"> – Duża powierzchnia terenów przemysłowych wymagająca przekształcenia – Największa liczba/ powierzchnia hałd, które wymagają rekultywacji – Duża ilość miejsc gdzie występują historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi, w tym tzw. „bomby ekologiczne” – Duża ilość wytwarzanych i gromadzonych odpadów – Występowanie szkód górniczych – Zanieczyszczenia gleby, powietrza i wód podziemnych związane z działalnością przemysłową, w tym wydobywczą – Kosztocłoność procesów rekultywacyjnych – Brak wizji zagospodarowania terenów przemysłowych/ modelowych scenariuszy – Trudność samorządu w przejmowaniu terenów i infrastruktury pogórnictwa i przemysłowej/ nieuregulowany stan prawny – Peryferyjność lub zła komunikacja terenów przemysłowych – Ryzyko zagrożenia powodziowego spowodowane osiadaniem terenu górniczego – Znaczne ograniczenie zasobów wodnych spowodowane przemysłem wydobywczym, drenującym wody podziemne i powierzchniowe – Zanieczyszczenie wód podziemnych i powierzchniowych w wyniku przeprowadzonych eksploatacji górniczych – Niewystarczający poziom wykorzystania wód pokopalnianych – Duża powierzchnia obszarów wymagających rewitalizacji, w tym centra miast – Brak kompleksowej wiedzy na temat terenów przemysłowych 	Przywrócenie terenów przemysłowych (w tym pogórnictwa) do obiegu społecznego, gospodarczego i środowiskowego w podregionach górniczych	B2 Efektywne wykorzystanie terenów przemysłowych podregionów górniczych na cele gospodarcze, środowiskowe i społeczne	B2.1 Niwelowanie skutków działalności przemysłowej, w tym górniczej na środowisko, poprawa wskaźników różnorodności biologicznej w terenach wykorzystanych w celach środowiskowych
			B2.2 Poprawa stosunków wodnych na obszarze oddziaływania kopalń
			B2.3 Ponowne wykorzystanie terenów przemysłowych na cele rozwojowe regionu.
			B2.4 Systemowe zarządzanie terenami przemysłowymi

<ul style="list-style-type: none"> – Niedostateczny rozwój transportu niskoemisyjnego – Niewystarczająca dostępność komunikacyjna obszarów poddanych transformacji, w tym peryferyjnych – Brak spójnych rozwiązań komunikacyjnych np. wspólny bilet – Duża emisja zanieczyszczeń z transportu drogowego – Niewystarczająca infrastruktura paliw alternatywnych – Małe wykorzystanie infrastruktury rowerowej do celów transportowych – Niski wskaźnik długości ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 10 tys. Mieszkańców – Brak spójnej sieci rowerowej (infrastruktura o charakterze lokalnym) – Niska intensywność przewozów komunikacją miejską (spadająca liczba osób korzystających z komunikacji publicznej) – Niekorzystna struktura wieku pojazdów w województwie śląskim, w szczególności taboru 	<p>Poprawa mobilności mieszkańców i spójności transportowej podregionów górniczych</p>	<p>B3 Efektywny system wzmacniający mobilność w podregionach górniczych</p>	<p>B3.1 Rozwój transportu przyjaznego środowisku w regionach pogórniczych</p>
<p>C OBSZAR SPOŁECZEŃSTWO</p>			
<ul style="list-style-type: none"> – Niedostateczna oferta kształcenia zgodnie z potrzebami procesu zielonej i cyfrowej transformacji. . – Programy kształcenia zawodowego niedostosowane do potrzeb rynku pracy – Drenaż zasobów ludzkich – Niskie kwalifikacje – Potrzeba przekwalifikowania – Niedostateczna identyfikacja branż będących potencjałem dla rozwoju gospodarczego regionu – Niska jakość doradztwa zawodowego – Niewystarczający poziom szkolnictwa wyższego – Niewystarczająca współpraca pomiędzy sektorami gospodarki i edukacją od poziomu ponadpodstawowego, w tym kształcenie dualne 	<p>Rozwój i dostosowanie edukacji na wszystkich poziomach w celu budowania przyszłości podregionów górniczych w odpowiedzi na wyzwania gospodarki</p>	<p>C1 Atrakcyjny i efektywny system edukacji oraz podnoszenie kwalifikacji w podregionach górniczych</p>	<p>C1.1 Tworzenie warunków do rozwoju zawodowego</p>
			<p>C1.2 Rozwój kształcenia w szczególności branżowego we współpracy z przedsiębiorcami, w szczególności zgodnie z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Utrata miejsc pracy w górnictwie i w sektorach powiązanych z górnictwem – Utrata wysokiego statusu zawodowego górników – Odpływ pracowników w wieku produkcyjnym – Niedostateczna mobilność zawodowa – Bierne podejście rodzin górniczych do aktywizacji zawodowej i podnoszenia kwalifikacji 	<p>Utrzymanie aktywności zawodowej osób zatrudnionych w górnictwie i przedsiębiorstwach powiązanych z górnictwem w podregionach górniczych</p>	<p>C2 Atrakcyjny i efektywny system wsparcia rynku pracy podregionów górniczych</p>	<p>C2.1 Instrumenty związane z interwencją na rynku pracy w celu zapewnienia kontynuacji/zmiany ścieżki zawodowej</p>
			<p>C2.2 Współpraca międzyinstytucjonalna w obszarze rynku pracy</p>

– Niska chęć przekwalifikowania			
<ul style="list-style-type: none"> – Nadreprezentacja występowania chorób zawodowych u pracowników, w tym w szczególności zatrudnionych w górnictwie i przedsiębiorstwach powiązanych z górnictwem – Nadreprezentacja chorób (np. płucnych, kardiologicznych, krążeniowych) związanych ze złą jakością powietrza – Pogorszenie stanu zdrowia psychicznego mieszkańców regionu – Niska aktywność społeczna – Starzenie się społeczeństwa – Niewystarczająca oferta dla aktywizacji społecznej grup marginalizowanych – Niski poziom kapitału społecznego w zakresie budowanie tożsamości kulturowej i dziedzictwa przemysłowego z poszanowaniem tradycji regionu – Niewystarczający poziom dialogu społecznego na temat transformacji 	Poprawa jakości życia mieszkańców podregionów górniczych, w szczególności w zakresie ochrony zdrowia i prawa do czystego powietrza	C3 Kompleksowy system wsparcia społecznego i zdrowotnego aktywizujący mieszkańców podregionów górniczych	C3.1 Łagodzenie negatywnych społecznych i zdrowotnych skutków transformacji
			C3.2 Zachowanie tożsamości kulturowej i dziedzictwa przemysłowego z poszanowaniem tradycji regionu.
<ul style="list-style-type: none"> – Zróżnicowanie rozwojowe regionu/ specyficzne potencjały – Niedokończone, niezaadresowane problemy z dotychczasowej transformacji – Brak systemowej i długofalowej polityki transformacyjnej oraz modelu przeprowadzenia transformacji – Brak wystarczającej akceptacji środowisk górniczych dla procesu transformacji – Niski poziom świadomości społecznej w zakresie konieczności przeprowadzenia transformacji regionu – Różne tempo odchodzenia od węgla/zamykania kopalń – Niewystarczający potencjał instytucjonalny i współpraca w subregionach 	Wzmocnienie potencjału społecznego i zarządczego dla przeprowadzenia sprawiedliwej transformacji w podregionach górniczych	C4 Efektywny społecznie odpowiedzialny system zarządzania transformacją w podregionach górniczych	C4.1 Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego, w tym kadr realizujących proces transformacji
			C4.2 Zbudowanie kompleksowego systemu diagnozowania, planowania, zarządzania, monitorowania i oceny procesów transformacyjnych
			C4.3 Otwarta i spójna komunikacja i dialog ze środowiskami regionu budująca świadomość procesu transformacji